

KIS-704 – Gl. limite, fini, infini, indéfini

(GE – 12 01 01)

LIMITE

Gl. *limite*, Al. *Grenze*, *Grenz*- a arverer er Jedoniezh, er Vredoniezh hag er Brederouriezh. An arver jedoniell ne venegin ken nemet dre ma 'z eo amprestet dre leterc'hañ gant diskiblezhioù all.

ER JEDONIEZH

Gl. *limite*, Al. *Grenzwert* a verk un arstalenn hevelep ma c'hell an diforc'h etrezi hag un argemmenn dont ha chom bihanoc'h eget nep gwerzh lavaret. Br. harz. Skouer : an niver 0,99 zo dezhañ an harz 1 pa 'z ouzhpenn dezhañ dibenndermen sifrennoù dekredel par da 9. Gl. *limite* a arverer ivez evel adanv. Br. harzat.

ER VREDONIEZH

Dre leterc'hañ e reer gant Gl. *limite*, Br. harz(at) en un nebeut degouezhioù evel er frazenn-mañ a zo kevelc'heriad “gouizieki” ar c'hrennlavar a ra eus ar boaz un eil natur : “*An natur zo harz an argemmañ war zigresk eus ar boaz*¹.”

ER BREDEROURIEZH

E lavar ar preder e loc'h al leterc'hañ diwar gemeradur pemdeziek Gl. *limite*, Al. *Grenze*, eleze "bevenn etre daou diriad, div rann eus an egor pe an amzer". Br. bevenn. E se e komzer eus *bevennoù* ar skiant, a seller evel bevennoù beziat (Gl. *limites actuelles*) — da vezañ treuzet deiz pe zeiz : “*Biskoazh n'o deus ar gimourion darbennet estreget evel devoud beziat ar vevenn ez eo niver ar c'horfoù eeun, spi o deus bet dalc'hmat*

¹ “La nature est la limite du mouvement de décroissance de l'habitude”, RAVAISSON, *De l'habitude*, 1839, p. 32.

*d'he distremen*¹.” Anv a reer ivez eus *bevennoù retvezek* pe *olañ* (Gl. *limites nécessaires* pe *ultimes*) erverket dre zespizadur pe dre arunderc'hañ.

KANT eo a roas ur staelad prederourel da geal ar *vevenn*. Hervezañ, an noumen, an dra ennañ e unan, a c'haller devezout (un ergorenn veizel eo) met ne c'haller ket denaout² (ned eo ket un ergorenn haezel³), dre se ez eus anezhañ ur *Grenzbegriff*, Br. *ergraf bevennat*, Gl. *concept limitatif*⁴ — termen “amkanet da verkañ bonn an haeziñ, dezhañ enta un arver nac'hadek”. Breud a savas koulskoude etre prederourion en 19t hag en 20t kantved en dro d'ar c'heal “na c'haller ket denaout”, an *andenavezadus* (Gl. *inconnaissable*, Al. *unerkennbar*, Sz. *unknowable*) : SPENCER, oc'h ober anv eus an *nerzh* boutin d'an danvez ha d'ar spered oc'h erzerc'hañ evel pennaenn an emdreiñ, en disklerie andenavezadus ken en e anien, ken en e finvez⁵. En eneb e haere HAMELIN⁶ ez eo dislavarus komz a andenavezadus “pa na c'haller lavarout netra eus ar pezh a zo dreist anaout, pa na ve ken ez eus anezhañ”. Dizoloadur (spisoc'h : dodennadur) an diemouez a zeue neoazh da skorañ tezenn SPENCER : ken dislavarus eo an diemouez freudek hag an andenavezadus : evel ma ne emouezer ket ouzh an diemouez, nemet en en anreer adalek devoudoù na c'hallfed displegañ hep e amoug, e c'haller kenkoulz all anren an andenavezadus, pezh a haere SPENCER — nemet e solie hemañ e lakadennoù war un tebouezañ metafizikel endra harpe FREUD e re war an arselliñ.

¹ “Cette limite (le nombre des corps simples) n'a jamais été acceptée par les chimistes que comme un fait actuel, qu'ils ont toujours conservé l'espoir de dépasser” (BERTHELOT, *Les origines de l'alchimie*, IV, 289).

² Pouezus eo amañ pellaat diouzh lieskemeradezh Br. *anaout*, Gl. *connaître* ha diforc'hiñ modoù an anaout : pezh a zo e penn kont amañ eo al lankad kentañ oberiat, enkrerius eus an anaout (dre an haeziñ enta), ar “c'hemer anaoudegezh”, eleze an *denaout* (sl. KIS-277, La-08, pp. 135 hh.). Lavarout a c'haller ez *anavezer* an noumen dre an devezout, ar meizañ, met n'en *denavezer* ket.

³ A-zivout Br. *meizel*, *haezel*, sl. KIS-502, La-10, IV, v, pp. 411-413 & KIS-506, id., XI B, XI C, p. 442.

⁴ Kavout a reer ivez Br. *meizad bevennat*, *keal bevennat* ha Gl. *concept-limite*, hogen arzaelet e vez an termen-mañ diwezhañ dre m'en arverer endeo gant ur ster all, jedoniel, da skouer pa lavarar ez eo ar c'helc'h *ergraf harzat* (Gl. *concept-limite*) ul liestueg kaet a zaougementer dibenndermen niver e duioù.

⁵ Herbert SPENCER, in *First Principles*, 1862. Sl. ivez KIS-702, La-14, pp. 61-62.

⁶ Octave HAMELIN, in *Essai sur les éléments principaux de la représentation*, 1907.

Mard oa tonket e embregadenn da sac'hañ er gwengel, e voe neoazh SPENCER unan eus ar re gentañ a lakaas en argraf pennaenn ar poell spirus, ac'hoel en he furm ouezoniel : pennaenn an arunwerc'hañ¹. Hervez houmañ, un arseller, en e gerz an araezioù azas da beurlaout stad ar werc'helezh vloc'hel d'un ampoent, a ve e-tailh da zezren ar stad anezhi da nep ampoent all. Pennaenn an arunwerc'hañ ne veze lakaet en arvar na gant an devoned hegeliel kreizet war an derc'helezh, na war eeun gant an dialektik marksour : evit hemañ, mont d'ur bennaenn zo mont da gentañ d'ar savlec'h en deus an doder anezhi en argerzh kenderc'hañ e amzer. Boutin d'an tri avat e oa keal un ahel treadegel, keflusker ar mont dioutañ o vezañ ar Spered, an *Nerzh*, ar Praksiz. Hini eus an tri ne bromete e ve gwelet Doue tal ouzh tal en dibenn. Ken digalonus ha KANT zoken oa SPENCER : ken andenavezadus hag an noumen e oa da chom pennaenn an emdreiñ. Gwellaouroc'h oa HEGEL ha MARX : gant kerzh an Derc'h e tlee ar Spered dont d'an emanaout klok ha gant argerzh ar c'henderc'hañ e oa merket d'an denelezh emgavout en ur par ma steuzfe ar bevennoù.

Uveloc'h eo deuet ar preder en hon deizioù. E hentoù a skoev ar reizhiadoù goubarel hollek. A-ziwar-lerc'h an diagentiaded e chom gantañ etre madoù all kealioù ar c'henderc'hañ, an ahel treadegel, hag *a contrario* an dave didroc'h d'al louer. Pennañ devoud ar gedvuhez, dispakadur ar c'halvezerezh a zisvount e-maez an dended an darn eus ar c'henderc'hañ a c'hell bezañ — a vez — erounezet gant an ijinenoù. Ken e tenn bevenn an denaout da gavout he lec'h hiviziken etre askenderc'hañ ha hontkenderc'hañ. Hemañ — a zo pennaenn an angouzout² e arvez nac'hadek — eo an ergraf bevennat³ nesañ d'hon preder.

FINI, INFINI

Eeun eo keal Gl. *fini*, Al. *endlich* "a zo dezhañ ur vevenn ha, da heul, a c'haller muzuliañ, niveriñ". Br. *bevennek*. A-gostez e lezan arverioù arbennik ar ger er Jedoniezh⁴.

Nes da Br. *bevennek* emañ Br. *harzek*, *harzventek* a reer ganto da verkañ ez eus ur vevenn da vent un egorenn, un endalc'her, ur vemor stlennegel, h.a. Gl. *limité*. Sk. : "un dachenn douaregor harzventek",

¹ Sl. KIS-516, La-11, p. 52 hag a-zivout dezvarnoù arnevez renet war bennaenn ar poell spirus gant ar ouezoniezh, pp. 54 hh, gant ar brederouriezh, p. 64.

² Sl. KIS-598, La-12, pp. 236-251.

³ Sl. KIS-700, La-14, pp. 32-35 ha 40-41 & KIS-702, id., "AN ESKORIN", pp. 60-64.

⁴ Sl. Yann-Baol AN NOALLEG *Jedoniezh I*, Preder 1998 & *Jedoniezh II*, Preder 2000.

“*un niver harzek a bajennadoù*” (GSTL. ¶ 2338). Kontrol : Br. *diharz, diharzvent*, Gl. *illimité* (kv. an deverad all : Br. *diharzveli*, Gl. *pouvoir absolu*).

Kempleshoc'h eo steriegezh Gl. *infini* dre benn ma emdroas en ur dremen eus ar Brederouriezh d'ar Jedoniezh.

Gant DESCARTES ne c'halle *infini* bezañ ardaolet nemet ouzh Doue :

“*N'eus tra a anvan fini ent kewer, anez ar pezh na gavan dezhañ bevenn ebet e nep keñver, ken n'eus nemet Doue a zo fini*¹.”

Hervezañ, ez eo an *infini* “*gwerc'hel ha yaat*²”, ar *fini* “*nac'had bout*”.

“*Ar ger fini ne ran nepred gantañ evit aroueziñ ar bezañ hep bevenn hepmuiken, a zo nac'hat hag a lakaan warnañ ar ger indéfini, hogen evit aroueziñ un dra werc'hel, brasoc'h dreistmuzul eget an holl draoù o deus ur vevenn bennak*³.”

Komz a rae DESCARTES hervez teologiezh e amzer : Doue o vezañ ar boud dreist, ar yaad uhelañ — evit treiñ outañ e rank ar spered nac'hañ nep furm a nac'hadegezh :

“*Ar c'heal a 'm eus eus an fini zo ennon a-raok hini ar fini, ha se — hepken diwar ma intentan ar boud pe ar pezh a zo hep din soñjal ez eo fini pe fini — dre ma 'z eo ar boud fini an hini a intentan ; hogen, evit intent ur boud fini, e rankan dilemel un dra bennak eus hevelep keal hollek a 'r boud, keal a rank enta dont a-raok*⁴.”

Fraeshoc'h c'hoazh eget DESCARTES e oa FENELON :

“*An termen fini, daoust ma hañval bezañ un termen nac'hadek er yezh ha ma talvez non fini, zo yaadek kenan koulskoude. Ar ger fini eo a zo nac'hadek en e ster gwir. [...] An nac'had azdoublet a dalvez ur yaad ;*

¹ “Il n'y a rien que je nomme proprement fini, sinon ce en quoi de toutes parts je ne rencontre point de limites, auquel sens Dieu seul est fini” (*1re réponse aux objections contre les Méditations*).

² Ober a ran gant deveradoù *yaiñ* ha *nac'hañ* e kement ma intentan pep hini eus an daou verb evel erganañ, alese ar furmoù *yaat, yaad, yac'hadek*, h.a., *nac'hat, nac'had, nac'hadek*, h.a.

³ “Je ne me sers jamais du mot d'infini pour signifier seulement n'avoir point de fin, ce qui est négatif et à quoi j'ai appliqué le mot d'indéfini, mais pour signifier une chose réelle, qui est incomparablement plus grande que toutes celles qui ont quelque fin” (*Lizher da Clerselier*).

⁴ “La notion que j'ai de l'*infini* est en moi avant celle du *fini*, pour ce que, de cela seul que je conçois l'être ou *ce qui est*, sans penser s'il est fini ou fini, c'est l'être *infini* que je conçois ; mais afin que je puisse concevoir un être *fini*, il faut que je retranche quelque chose de cette notion générale de l'être, laquelle par conséquent doit précéder” (*Lizher*, 23 Ebrél 1649).

alese, nac'hañ krenn pep nac'had zo kement hag ar bomm yaadekañ a oufed da intent, ar yaad uhelañ holl¹.”

Ar gudenn o sevel gant meizadur Descartes ha prederourion gristen all an tremened — an termen *infini* o toareañ Doue ha Doue hepken — a sell ouzh an droerion. Tri diskoulm a welan : a) kilastenn ster ar c'hevatal roet hiziv da Gl. *infini*, Br. *anvevenn* ; b) adkemer ar c'hevatal brezhonek evel m'en kaver meneget er *Catholicon* pe e *Gregor*, Br. *infini*, pezh a zegasfe da luniañ ur Br. *finit* a-gevatal da Gl. *fini* ; c) derc'hel Br. *bevennek* a-dal da Gl. *fini* (chomet digemm koulz lavarout e ster a-dreuz d'ar c'hantvedoù) ha luniañ un deverad diwar Br. *bevenn*, evel *hontvevenn* ...

Hiziv emañ steriegezh Gl. *infini* aa. & pa., Al. *unendlich* aa. & *das Unendliche* pa., Br. *anvevenn* aa. & pa. hogos boutin d'ar Brederouriezh ha d'ar Jedoniezh. Merkomp diouzhtu e klot ar pezh a anvomp *anvevenn jedoniell* gant pezh a rae DESCARTES anezhañ an *indéfini* :

“Hogen an traoù na welan ket bevenn dezho diouzh ur sellad hepken, evel astennad an ergorennoù derc'hel, liested an niveroù, rannadusted parzhioù ar c'hementad ha traoù all heñvel, a ran anezho indéfinies ha n'eo ket infinies, rak ned int ket nep harz na bevenn e pep keñver².”

Roudoù eus ar c'hemm lakaet gant DESCARTES a gaver war breder e warlerc'hiaded, diverket diouto an dave teologek :

~ Gl. *infini actuel* "a zo ent veziat — e gwered enta — brasoc'h eget nep kementad roet a un natur gantañ", Br. *anvevenn gweredel* ;

~ Gl. *infini potentiel* "a c'hell dont — e galloud enta — brasoc'h eget nep kementad roet a un natur gantañ", Br. *anvevenn galloudel*¹.

¹ “Le terme d’infini, quoiqu’il paraisse dans la langue un terme négatif, et qu’il veuille dire *non fini*, est néanmoins très positif. C’est le mot *fini* dont le vrai sens est négatif. [...] La négation redoublée vaut une affirmation ; d’où il suit que la négation absolue de toute négation est l’expression la plus positive qu’on puisse concevoir, et la suprême affirmation” (*De l’existence de Dieu*, II, II, 1).

² “Mais les choses auxquelles sous quelque considération seulement je ne vois pas de fin, comme l’étendue des espaces imaginaires, la multitude des nombres, la divisibilité des parties de la quantité et autres choses semblables, je les appelle *indéfinies*, et non pas *infinies*, parce que de toutes parts elles ne sont pas sans fin ni sans limites” (*1re réponse*, id.).

¹ “Daou arvez zo da geal an anvevenn : an anvevenn galloudel o tec'heriañ an distremenadusted (da skouer, nep niver kentañ zo kevaraez d'unan all d'e heul, n'eus enta bevenn ebet da roll an niveroù kentañ) hag an anvevenn gweredel a zo un « emskiantañ » ouzh an holl elfennoù war un dro eus un teskad anvevenn (teskad ar c'hevanion naturel, h.a.)” (A. BOUVIER & M. GEORGE,

Jedoniourion all a zigemmm :

~ Gl. *infini relatif*, Br. *anvevenn daveel*, hep bevenn deverkadus, a zo furm ur galluster (Gl. *infiniment grand*, *infiniment petit* pe *infinitésimal*, Br. *trabras*, *trabihan* pe *boc'hedel*) ; e envel a reont c'hoazh Gl. *infini négatif*, *infini indéfini*, Br. *anvevenn nac'hat*, *anvevenn amspis* ;

~ Gl. *infini absolu*, Br. *anvevenn tralen*, hep bevenn gallus ; endra verk an anvevenn daveel ur galluster, ez eo an anvevenn tralen furm ur werc'hegezh (Cantor, Wundt ha Lasswitz o deus eñ anvet Al. *das Transfinite*), anezhañ e reer Gl. *transfini*, e c'hallfed ober Br. *trabevenn* aa. & g. ; e envel a reer ivez Gl. *infini positif*, Br. *anvevenn yaat*.

Hervez CANTOR, gant an anvevenn tralen emeur er-maez eus meizad ar braster ; etre anvevenn tralen hag anvevenn daveel ez eus ur c'hemm a zoaread ha n'eo ket a gementad.

INDEFINI

Emañ orin an termen e La. *de#f'#"#re* "merkañ bevenn(où), bonnañ, didermenañ, despizañ, savelañ, desavelañ" ; al ledverb *de#f'#"#tus* ha, da heul, Gl. *défini*, a voe arveret evel adanv en ur goll ar c'hemeradur gouzañvat ; sk. : Gl. *le programme défini par le président*, Br. *ar raklun despizet gant ar c'hadoriad* ; Gl. *un programme (bien) défini*, Br. *ur raklun spis*. La. *inde#f'#"#tus* ha Gl. *indéfini* zo ganto an arc'hwel adanv hepken.

Arver a vez da Gl. *indéfini* e meur a ziskiblezh, en o zouez ar c'hramadeg hag ar brederouriezh.

ER C'HRAMADEG

Kemm a lakaer e gramadeg ar brezhoneg etre furm hag arc'hwel. E se, an termenoù *ger mell strizh*, *ger mell amstrizh* a arouez furmoù ; arveret e vezont en arc'hwelioù diseurt. Kent plediñ gant arverioù ar gerioù mell en arc'hwelioù skritellet Gl. *indéfini*, e tere kemer un alberz eus an arver anezho er boelloniezh :

~ ar *ger mell strizh* "an" a gav lec'h el lavarennoù ardaoliñ ; sk. : *bras eo an ti*. Merkañ a ra un durc'hadur ster doareadel (*an ti* eo ha n'eo ket *ar park*), diouzh an ental (*ur sant eo an den-mañ*) ;

~ ar ger *mell amstrizh* “un” a arverer el lavarennoù kementadiñ ; sk. : un *ti 'm eus* (n'eo ket daou pe hini ebet). Merkañ a ra, ouzhpenn keal ar gementadelezh, un durc'hadur ster diouzh an erdal (ur *bev eo an den*).

Ent gramadeg e ve kempoelloc'h lavarout en degouezh-mañ diwezhañ : ur *bev eo un den* (keñver gougevrediñ a rummenn da isrummenn, etre daou erdal enta) — hag e gwir e kavfed “reishoc'h” lavarout : ur *bev eo mab den*¹.

Orin ar gerioù mell a gendaolas d'o heñchañ etrezek o arver, pa ouzer e teu “an” eus un diskouezell hag ez eo “un” un niverell.

Gramadeg ar galleg a ra *articles indéfinis* eus *un, une, des* hag a renk ivez evel *indéfinis* un niver adanvioù, raganvioù, adverboù.

Heñvel luniadur a gaver e brezhoneg. Hogen klaskomp mont donoc'h e keal an *indéfini*. Emañ Yann e penn all ar straed, met n'on ket evit e zazaout, pa 'z on isstiwel, nag evit lavarout estreget : “*Un den zo o tont.*” Ar ger mell amstrizh “un” zo amañ gantañ, mar karer, ar c'hemeradur diouzh an erdal emaoomp o paouez deskrivañ a-zioc'h (“un hinienn eus ar rummenn den zo o tont”) ; n'eo ket an divoud-se koulskoude a ambredan en degouezh ; kenkoulz all e lavarfen : “*Un den bennak zo o tont*”, o verkañ e se an amzivin m'emaon : dre ma 'z on isstiwel e chom va daznaout hanter hent ha ne spizan ket piv eo an donedad. Gant gerioù all, un *divoud amspis* a ran eus Yann e penn all ar straed hag un *divoud spis* a rin anezhañ ur wech ma 'm bo lakaet va lunedoù pe m'en devo tostaet a-walc'h evit ma ve spis e skeudenn war va luc'hsaeoù. An *amspis* enta zo merk ur forc'had etre divoud hag ergeñverenn.

E gwir e ouzer e vez bepred ur forc'had etre divoud hag ergeñverenn, etre ar mennoz hon eus eus an dra (a zec'heriomp dre an anv a roomp dezhañ) hag an dra e unan. Menegiñ an dra evel *divoud amspis* zo engwerc'hañ ar forc'had : *gwelout a ran un den* (bennak) *er straed* (e vezañs a venegan en ur verkañ ne venegan ket e bivelezh). Menegiñ un dra evel *divoud spis* zo kement hag ezwerc'hañ ar forc'had, da skouer dre lavarout : an *den a welan er straed zo o tont* (an divoud nevez o vezañ an ergorenn dezevout spis : *an-den-a-welan-er-straed*).

Dereet omp d'ur gudenn anadennoniel : dre berzh natur an traoù e vez bepred ur forc'had¹ etre an ergeñverenn hag an divoud a reer anezhi dre he envel. An dec'havael kentañ holl, enkrerius, eus nep ergeñverenn a vez amspis dre ret (soñjomp da skouer er wech kentañ ma emgaver dirak un den dianav), hag amspis an divoud a reer anezhi

¹ Sl. SADED, Yad-3/2-4; KIS-093, La-05, pp. 69-70 ; KIS-316, La-08, pp. 243-245 ; KIS-554, La-11, pp. 346-347, n. 1.

¹ Ar forc'had-mañ eo en deus KANT dodennet dre gevenebañ an *noumen* (an dra ennañ e unan) hag ar *fenomen* (an dra evidomp, evel m'en kantouezomp).

neuze. Hogen nep dec'havael eilvet a endalc'ho un dave d'an dec'havael kentañ : ul lod a zasselliñ, a zaznaout a vo ennañ hag an divoud a savelin en e geñver ne vo mui *un* den (*divoud amspis*), met *an* den a 'm eus gwelet c'hoazh (*divoud spis*) ; an dec'havael eilvet zo kendalc'h an hini kentañ en ur vezañ kevret un distro dre an hini kentañ (ent resis, dre ar pezh a ra Husserl ar *Retention*, an *drektennañ*², anezhañ).

Ar forc'had etre divoud hag ergeñverenn zo enta e gwrizienn keal an *amspis* ; merkomp ez eus dispaket diwarnañ un egorenn dareuladel ma kaver ar geriennoù ha troiennoù o deus ar c'hramadegourion skritellet Gl. *indéfini*, Br. *amspis* : *bennak, nep, pep, nebeut, darn, holl, all, an nen*, dic'hour, h.a. E-barzh an egorenn-se emañ ivez, e welet hon eus, ar ger mell amstrizh e kement ma talvez da zec'heriañ keal an *amspis*. An kez forc'had a gevaraez a du 'rall gwezhiadennoù poelloniell an hollekaat, ar rummennañ³, an diforc'hiñ etre erdal hag ental.

ER BREDEROURIEZH

Remzad Gl. *indéfini* e lavar ar preder a zeraou gant DESCARTES (sl. p. 79 a-zioc'h). Ober a ra anezhañ “ar bezañ hep bevonn hep muiken” en ur amberzañ *infini* e gounid ar yaad leun nemetañ, Doue. Hevelep troc'h krenn ne voe ket darbennet gant e warlerc'hiaded nemet e chomas roudoù anezhañ war o meizadur eus an anvevenn :

“*Ragenep d'an anvevenn gweredel, ez eo an anvevenn galloudel pezh a anver an indéfini*¹.”

“*Mennoz an anvevenn e galloud, eleze an indéfini, [...] ar greskidigezh c'hallus dibaouez ha dibenndermen [...]*²”

Evit kende'heriañ Gl. *indéfini* pa vez kenster da "anvevenn galloudel", e kinnigan Br. *ankevonn* aa. & g.

Br. *kevonn* g. "bevonn er c'heñver-mañ-keñver, sk. : *kevonn tizh* "limitation de vitesse" (GEAK. p. 125); aa. "a zo gant ur c'hevonn,

² Sl. KIS-576, Al. **Retention, Protention** e preder Husserl, La-12, pp. 78-89.

³ Ergraf ar rummennañ en anadennoiezh a gaver degaset dre un hent all gant Robert SOKOLOWSKI, “L'intuition catégoriale”, in *Études Phénoménologiques*, n° 19, 1994, pp. 39-61.

¹ “Par opposition à l'infini actuel, l'infini des possibles est ce qu'on nomme l'*indéfini*” (RENOUVIER [1815-1903], *Note sur l'infini de quantité*).

² “L'idée d'infini en puissance, c'est-à-dire d'*indéfini*, [...] d'accroissement continuellement et indéfiniment possible [...]” (PILLON, “La première preuve cartésienne de l'existence de Dieu et la critique de l'infini”, *Année philosophique*, 1890, p. 112).

kevonnet"

; *ankevonn* "a zo hep kevonn, hep bevonn er c'heñver-mañ-keñver".

E gwir, Gl. *indéfini* zo dezhañ un niver kemeradurioù

... ankevonn koulz lavarout, reoù anezho oc'h adkavout ster an termen latin.

Pe e sell arverioù ar ger ouzh an doaread hag *indéfini* a lavarer :

~ eus un doaread na c'haller renkañ e rummenn ebet, sk. : Gl. *une couleur indéfinie*, Br. *ul liv amspis* ;

~ eus natur pe eus arbenn un devoud, sk. : Gl. *une maladie d'étiologie indéfinie*, Br. *ur c'hleñved andespiz e arbennelzh* (kenkoulz all e lavarer : Gl. *indéterminé, inconnu*, Br. *andespizet, ansavelet, dianav*).

Pe e sell an arverioù ouzh ar c'hementad hag *indéfini* a lavarer :

~ eus ur braster nad eo ket didermenet gant ur savelell, sk. :

Gl. *le nombre des étamines est défini (déterminé, constant) pour chaque espèce, par contre le nombre des feuilles est indéfini (indéterminé, contingent)*, Br. *kevonn (savelek, arstalek) eo niver ar goafioù e pep spesad, en eneb ez eo ankevonn (ansavelek, deberzhok) niver an delioù* ;

~ eus ur gwezhiad (gwered, ober) kendalc'het pe arreet hep ma ve merket diwezh dezhañ, sk. : Br. "*Un dispakad dekredel anvevenn zo trovezhiek mar ha nemet mard eo amparet e sifrennoù gant ur sifrenn pe ur gronnad sifrennoù arreet dibenndermen*³" ; e yezh ar pemdez e lavarer kenkoulz : *hep fin, difin, diziwezh, didermen*...

³ Yann-Baol AN NOALLEG, *Jedonezh I*, Preder 1998, p. 110 — Br. *dibenndermen*, Gl. *indéfiniment*, id., p. 412.